

Toen en Nu

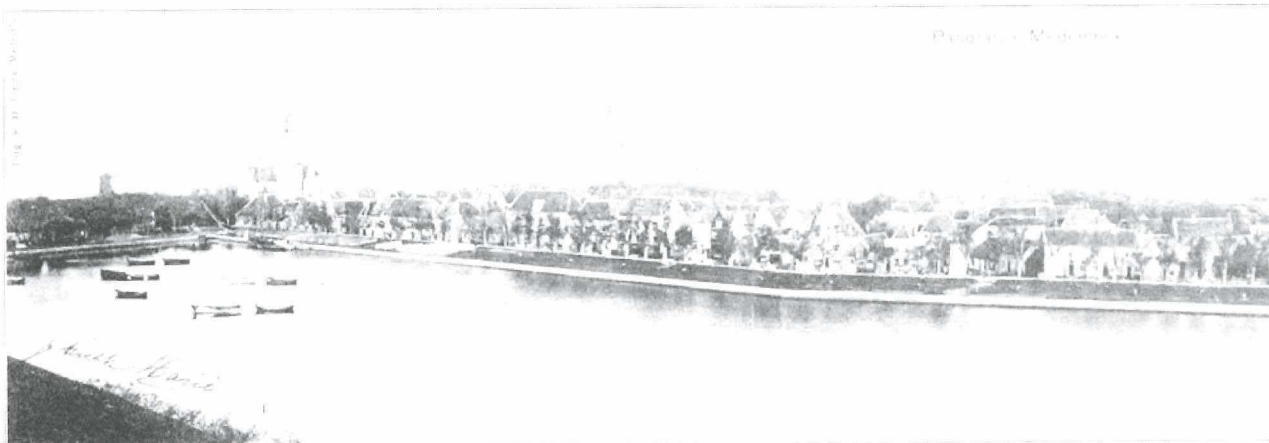
Voor deze jaaruitgave heb ik een aantal oude ansichten en foto's opgezocht. Vanaf dezelfde plaats als toen heb ik in 2011 opnieuw een foto gemaakt. Het resultaat vindt u hieronder. De teksten zijn van de heer Jan Beek.

Panorama Westerhaven

Links op de oude foto (Afb.1) staat de meelmolen, die in 1947 gesloopt is, nog op de dijk. De rooms-katholieke kerk is nog in haar oorspronkelijke vorm inclusief het Angelusklokje op de westkant van de hoofdbeuk.

De Westerhavensluis bestond nog niet; anders hadden de bootjes het scheepvaartverkeer van en naar het Overlekerkanaal gehinderd. Het gebeurde wel dat er in de hele wintertijd maar één schip in de Westerhaven lag. De kade in de noordwesthoek van de haven werd gebruikt voor de opslag van bouw materiaal (later firma Heerdt).

In de Torenstraat, van de haven naar het Achterom, lag tussen het straatwerk een plank voor het vervoer van het bouw materiaal per kruiwagen. Het materiaal werd naar in het Achterom liggende schuiten gebracht voor verder transport naar aannemers in de dorpen.



Afb.1: Zicht op de Westerhaven vóór 1929.

Op een aantal kleine ansjovisboten na is de Westerhaven leeg. Men legde de bootjes graag voor anker in verband met eb en vloed.

Langs de straat staan nog jonge iepen die in de oorlog gesneuveld zijn. Helemaal tegen de Turfhoek aan zien we nog twee kappen van stadsboerderijen.



Afb.2: De Westerhaven in 2011 (met dank aan mevrouw Thepe).

De bomen op de recente foto (Afb.2) zijn kaal dus het is geen watersportseizoen. Toch liggen er duidelijk meer schepen dan op de vorige foto. Dit is te danken aan de opgerichte jachthaven waarvan het bestuur uit vrijwilligers bestaat.

Als Medemblik de watersport niet had dan was het 'De dood in de pot'. Hoewel niet op deze foto te zien, staat wel weer een molen op de dijk. De foto is genomen vanuit het koepeltje van de Landswerf.

Panorama naar het zuiden

Afbeelding 3 is genomen vanaf de toren van de Bonifaciuskerk. We zien het Bagijnhof met op de voorgrond de trapgevels van het oude St. Martinus. Daarvoor is nog net het dak van de winkel van Dudink zichtbaar. Helemaal linksonder is de klokgevel van voorheen J. Bos, gemeenteambtenaar, ook wel Sikkie Bos genaamd. Later woonde Serno in het huis. Rechts van het huis met de klokgevel staat een drietal vier meter brede huisjes.

Meer naar achteren zien we de bomen van het Achterom met links de kapberg van de stadsboerderij van Commandeur. Een andere stadsboerderij staat aan de Westerhaven en was van de gebroeders Schoutsen bijgenaamd 'De Krijnen'.



Afb.3: Panorama van het Rijkskrankzinnigengesticht uit circa 1908.

Aan de overkant van de lege Westerhaven staat het Rijkskrankzinnigengesticht met de schoorsteenpijp nog in volle glorie.

Links in de verte een paar watermolenstompen, de pijp van het stoomgemaal en het water van de Kleine Vliet.



Afb.4: Foto vanaf de toren van de Bonifaciuskerk uit 2010.

Op de foto uit 2010 (Afb.4) zijn de trapgevels van het oude St. Martinus verdwenen; eerst werd het meest oostelijk gelegen gebouw gesloopt waarvoor bejaardenwoningen in de plaats kwamen. In de andere panden kwam de herenkledingzaak van Pouw, later Landgraaf. Dit deel ging in 2004 door brand verloren.

Verder zijn op de nieuwe foto de stadsboerderijen minder prominent aanwezig en ontbreekt de karakteristieke gemetselde schoorsteen van het voormalige gesticht. Wel zien we in de verte nog de schoorsteen van het gemaal Vier Noorder Koggen, nu het Stoommachinemuseum.

Hoek Hoogesteeg - Vooreiland

Afb.5: Hoek Hoogesteeg - Vooreiland in het begin van de 20^e eeuw.

Ook op deze oude ansicht (Afb.5) staan de bekende iepen langs de straat. Rechts op de hoek staat een hardstenen lantaarnpaal met olielamp.

Deze lantaarnpalen waren een geschenk aan de stad van de rijke burge-meestersdochter Grietje Levendigh in de 18^e eeuw. De lampen werden handmatig door een lantaarnopsteker aangestoken. Als de maan opkwam moest de man er 's nachts uit om de lantaarns te doven; een kwestie van energiebesparing.

Op de hoek is logement en uitspanning 'De Hoop'. Het huis daarachter was jarenlang eigendom van de familie Boekel, handelaren in groenten en aardappelen. Later woonde in het huis de familie Bijlsma; zij bestierde een brandstofhandel. Even verder

de oude Kwikkelsbrug, een dubbele wipbrug die aan twee kanten bediend moest worden. Aan de overkant van de brug staat een laag gebouwtje; dat was het huisje van de Oosterbrandspuit.



Afb.6: Hoek Hoogesteeg - Vooreiland anno 2011.

De stenen lantaarnpaal is na de komst van de gasfabriek in 1910 verdwenen (Afb.6). De Kwikkelsbrug is verlegd; de brug ligt nu recht voor de Kaasmarkt waardoor het verkeer nu rechtdoor kan gaan.

Op de plaats van het brandspuithuisje zien we het nieuwe havenkantoor van waaruit de brug wordt bediend. In het huis waarin voorheen de familie Boekel en Bijlsma woonden, is nu restaurant 'De Kwikkel' gevestigd. Op de hoek geen horeca maar een winkel. Wat een verschil!

Oosterhaven 44

Op de foto (Afb.7) is het pand Oosterhaven 44 in vervallen staat; de oorspronkelijke ondergevel is in de 18^e of 19^e eeuw vervangen. Waarschijnlijk heeft daarin een mooi puikozijn gestaan. De topgevel is verdwenen en het dak afgewolfd; de bovenkozijnen zijn van luiken voorzien.

Met veel mooie panden in de stad is het slecht afgelopen; te duur voor onderhoud waarna sloop restte.



Afb.7: Het pand Oosterhaven 44 in 1950.



Afb.8: Oosterhaven 44 anno 2011.

Gelukkig bleef dit lot het pand Oosterhaven 44 bespaard. We zien nu een prachtige dubbele schoudergevel (Afb.8). Het is een sieraad voor de stad.

Gedempt Achterom

Afb.9: Het Gedempt Achterom in 1960.

Wat een ravage toont deze foto (Afb.9)! Toch woonden er in de jaren 70 nog mensen, onder andere de familie Swart. Vader Swart was stoker op het gemaal Vier Noorder Koggen. Hij had meerdere zonen en ook een dochter. Het huis bestond uit een kamer met bedstede en een gang van de voordeur naar de keuken (in de zomer woonkeuken).

Het dak van de keuken liep af naar stahoogte en was niet meer dan een soort afdak. Voorts een steile trap naar de zolder boven de kamer met een onbeschoten kap, zó onder de aangestreeken dakpannen.

Op zolder sliep de jeugd, ook in de barre winter van 1963. Dat ging wel; de dekens verzaard met jassen en een veldkei, die op kachel was verwarmd, in een jute zak bij de voeten. Maar o wee; stuifsnieuw waaide met harde noordoostenwind tussen de dakpannen door en belandde op de bedden.

Ook op de vloer en op de steile trap kwam sneeuw terecht. Eén van de kinderen moest voor een grote boodschap naar de WC die achter buiten stond. De knaap had er geen erg in dat de traptreden besneeuwd waren, hij gleed uit en viel met donderend geraas naar beneden.

Verder zien we op deze foto (Afb.9) de resten van de synagoge en het begin van het café 'Het Zwarte Woifke', later de VEGÉ-winkel Brakeboer.

Op de foto uit 2011 (Afb.10) zien we dat de synagoge in volle glorie is hersteld. Daarnaast staan keurige nieuwe woonhuisjes. Het gevolg van meer welvaart en cultuurhistorisch besef.



Afb.10: Het Gedempt Achterom in 2011.

Achter de Turfhoek



Afb.11: Gracht achter de Turfhoek omstreeks 1930.

De gracht achter de Turfhoek is gegraven bij de uitbreiding van de stad met de Westerhaven in 1632.

Links op de foto (Afb.11) een bedoening van een tuinder met daarachter het hoge dak van de boerderij van Hoogendijk. Hoogendijk was ook melkboer en had een winkel in de Burgemeester Schoutsenstraat. Boven het dak van de boerderij torent de rooms-katholieke kerk in de volle glorie, met de oude toren en het eerder genoemde Angelusklokje. Rechts in de sloot ligt een mestpraam van een boerderij aan de Turfhoek. Ook deze boerderij was van een familie Hoogendijk.

Het afvoeren van mest per praam (een andere mogelijkheid was er niet) kon in de winter met ijs een probleem zijn. Dan vond men vooral aan het Achterom menig mesthoop aan de walkant. Voorts rechts nog een hooikapberg en daarvoor de bekende schuithelling van Op 't Land. Er is een schuit op zijn kant gezet om wellicht te worden geteerd.

Via de gracht achter de Turfhoek brachten tuinders uit onder andere Onderdijk en Wervershoof hun producten naar de doorvaar-afmijnlokalen van de veiling. Zij bereikten de gracht via de Brakesloot en het Overlekerkanaal. De oversteek van het kanaal was met harde noordwestenwind een hachelijke zaak.



Afb.12: De gracht achter de Turfhoek op 26 juli 2011.

Nu zijn alle bootjes in de gracht achter de Turfhoek uitsluitend nog voor plezier. Op de recente foto (Afb.12) zijn de boerderijen verdwenen. De gracht is sinds de sanering van het Achterom schoon.

Dat was vroeger wel anders; het Achterom functioneerde als een open riool met alle gevolgen van dien. Je hoefde maar even naar het water te kijken en je zag een menigte luchtballen aan de oppervlakte komen gevolgd door een grote stinkende koek. Hoe lager de luchtdruk hoe meer er omhoog kwam. Het Achterom heette niet voor niks 'het Stinkachterom'. Maar dat is gelukkig verleden tijd.

De Vlietstroom

Afb. 13: De Vlietstroom omstreeks 1900.

Rechts op de oude foto (Afb.13) zien we wat boerenbedoeninkjes en links de Oostersingel. Aan dit stukje Oostersingel tot aan de bocht stonden drie boerderijen. Precies op de bocht stond een half houten huis, laatst bewoond door een familie Wijdenes. Dat huis was in de eerste helft van de 19^e eeuw kantine voor de adelborsten die in die tijd het Westereiland bevolkten.

In de sloot liggen veel schuiten voor het vervoer van hooi en andere goederen ten behoeve van de veehouderij aan het Geldeloze pad. Aan het einde van "het Pad" was een brugje (hier niet te zien) naar het Vierkantje dat naar de Brakeweg leidde. Voor veel oud-Medenblikkers onderdeel van de zondagse wandeling.



Afb. 14: De Vlietstroom omstreeks 1930.

Hier (Afb.14) zien we minder schuiten. De veehouderij heeft gedeeltelijk plaatsgemaakt voor tuinders die in de volksmond bouwers worden genoemd.

Rechts op de voorgrond is de kruidenierswinkel van de familie Bende met een nijdig schoorsteentje op het dak. Kruideniers waren er in die tijd genoeg, mede door de komst van arbeiders van elders voor de aanleg van de Wieringermeerpolder.



Afb. 15: Een recente foto uit 2011.

Op de foto van de Vlietstream uit 2011 zijn alle werkschuiten verdwenen; deze hebben plaatsgemaakt voor plezierbootjes.

De Oostersingel is verbreed en geasfalteerd ten behoeve van het doorgaande (auto)verkeer. De Vlietstream is bedekt met ijs; er wordt geschaatst.

Arnold de Greeuw en Jan Beek
Medemblik, mei 2011

Herkomst afbeeldingen:

Rein Bood: 3.

Ted van Doorn: 13.

Arnold de Greeuw: 2,4, 6, 8, 10, 11, 12, 15.

Klaas Kramer: 14.

Jan Makkes: 9.

Jan Nijboer: 7.

Peter Swart: 5.

Uit *Provinciale Monumenten Noord-Holland Medemblik*: 1.